

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4*

A DEVELOPMENT OF LEARNING CENTER MANAGEMENT STRATEGIES
USING PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY BASED IN
PHIANGLUANG 16 SCHOOL UNDER CHIANG RAI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

สุริยา สมฤทธิ์

Suriya Somrit

โรงเรียนเพียงหลวง 16

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

Phiangluang 16 School

The Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Thailand

Email: suriyasmvththi962@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประชุมผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 35 คน สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 และประชุมสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 22 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง 2) พัฒนากลยุทธ์ โดยยกร่างกลยุทธ์และตรวจสอบความเหมาะสมโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน 3) ศึกษาผลการใช้กลยุทธ์ ได้แก่ ผลประเมินทักษะชีวิตนักเรียน และ 4) ประเมินกลยุทธ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการ ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 32 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประเด็นสนทนากลุ่ม การประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินทักษะชีวิต และแบบประเมินกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้มี 6 องค์ประกอบ และผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมีจุดแข็ง

* Received 10 September 2022; Revised 17 October 2022; Accepted 23 October 2022

6 ข้อ จุดอ่อน 3 ข้อ โอกาส 4 ข้อ และอุปสรรค 4 ข้อ 2) กลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิต ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ 6 กลยุทธ์ 33 กลวิธี 35 ตัวชี้วัด 3) ผลการใช้กลยุทธ์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีทักษะชีวิตในระดับคุณภาพดีและดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 94.37 และ 100 ตามลำดับ 4) ผลการประเมินกลยุทธ์โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, ทักษะชีวิต, โรงเรียนเพียงหลวง 16

Abstract

The objective of this research article was to develop of learning center management strategies using philosophy of sufficiency economy based in Phiangluang 16 school by mixed methodology that there are 4 steps. 1) basic information study that data was collected via reviewing of documents and related literature, meeting 35 participants, interviewing 10 school administrators, conducting of a focus group discussion involving 22 participants, all of whom were purposively selected. 2) strategy development by drafting and doing connoisseurship by 7 scholar experts. 3) implement the strategy for student life skills assessment. And 4) strategy evaluation by 32 school administrator, teachers and school committee by questionnaires, all of whom were purposively selected. The research tools were a semi-interview form, focus group discussion, connoisseurship, questionnaires, life skills assessment form. Research data were percentage, mean, standard deviation, analyzed with content analysis in order to synthesize to derive at conclusions. The findings showed that 1) the results of the background information revealed that there were 6 components of learning center management and the result of the SWOT analysis consisted of 6 strengths, 3 weaknesses, 4 opportunities and 4 threats. 2) The learning center management strategies using philosophy of sufficiency economy based in Phiangluang 16 school, there were 6 strategies, 33 approaches and 35 indicators. 3) The results of strategy implementation showed 94.37 % of primary school students grade 1 - 6 and 100% of secondary school students have good and excellent quality of life skills. 4) The Strategies' propriety, feasibility and utility standards were at the highest level.

Keywords: Strategy, Learning Center Management, The philosophy of sufficiency economy, Life Skills, Phiangluang 16 School

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีความรวดเร็วและรุนแรงในทุกด้าน การรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของทุกคนในสังคม รวมถึงความสามารถที่จะดูแลตัวเองได้ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและทุกประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อคุณภาพของคนทุกคนในประเทศไทย ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ดังจะเห็นได้จากการระบุการพัฒนาทักษะชีวิตในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ซึ่งกล่าวว่า “เสริมสร้างทักษะชีวิตในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ รวมทั้งพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องอย่างถูกต้องและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้” และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ระบุทิศทางการพัฒนาประเทศ คือ 1) การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม 3) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และ 4) การพัฒนาสู่ความมั่นคง ยั่งยืน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะความสามารถที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการใช้ข้อมูลสารสนเทศ ทักษะชีวิตและการทำงาน ความสามารถในการบริหารตนเอง การจัดการความสัมพันธ์อยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายและความแตกต่างทางวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย และมูลนิธิโรธ ฟูเพลย์, 2560)

การพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนมีความสำคัญในวิถีชีวิตยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อเด็กในวัยเรียน ซึ่งต้องเผชิญกับสิ่งที่ยั่วยุรอบตัวก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ จากข้อมูลปัญหาการศึกษาของไทยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า กลุ่มเด็กวัยเรียน ยังมีปัญหาด้านความสามารถทางเชาวปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งเด็กวัยเรียนของไทยส่วนใหญ่มี IQ ที่ต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล ขณะที่ EQ มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับปกติ อันเนื่องมาจากปัญหาภาวะโภชนาการของแม่และเด็ก ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม การดูแลของครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและทักษะการใช้ชีวิตของเด็ก รวมทั้งปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และปัญหายาเสพติด ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากระบบการศึกษาที่ยังไม่สามารถเตรียมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะที่พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและสังคม และเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกับระบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มาตรฐานสมรรถนะของ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูตามมาตรฐานวิชาชีพ และระบบการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อสร้างทักษะการเรียนรู้ ทักษะการดำรงชีวิต รวมถึงการสร้างลักษณะนิสัยและคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับพลเมืองในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เตรียมความพร้อมในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาเน้นการพัฒนาเยาวชนแต่ละระดับให้มีคุณภาพ มีทักษะชีวิต สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพ ซึ่ง “การพัฒนาทักษะชีวิต” บรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สมรรถนะผู้เรียนข้อ 4 ว่า “ผู้เรียนมีความสามารถในการพัฒนาทักษะชีวิต” และได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และได้กำหนดตัวชี้วัดในแต่ละด้าน แต่ละระดับชั้น เพื่อให้ครูสามารถนำทักษะชีวิตสู่การเรียนการสอน ดังนั้น โรงเรียนและครูจึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาทักษะชีวิตให้ผู้เรียน ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติ ได้ร่วมคิด อภิปราย แสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การสะท้อนคิด มุมมอง ประยุกต์ใช้ความรู้และเชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตของตนเอง เช่น กิจกรรมค่าย กิจกรรมชมรมหรือชุมนุม กิจกรรมโครงการหรือโครงงาน เป็นต้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้ชีวิตประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย และมูลนิธิไรท์ ทูเพลย์, 2560) สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ enGauge ของ NCREL/Metiri Group ที่ได้เสนอกรอบความคิดสำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ผู้เรียนควรมีทักษะความสามารถในการปรับตัว การจัดการความซับซ้อน ความสามารถในการชี้นำตนเอง ความอยากรู้ ความสร้างสรรค์ ความกล้าเสี่ยง ความคิดระดับสูง การใช้เหตุผลที่ดี การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ ทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ในฐานะพลเมืองของโลก (NCREL/Metiri Group, 2003)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” พระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับหน่วยงานรัฐบาลและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำไปปฏิบัติ ให้ความสำคัญของคน สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในพื้นที่นั้น ๆ โดยใช้หลักของการมีส่วนร่วม “เข้าใจ” หมายถึง การเข้าใจสภาพแวดล้อม บริบทพื้นที่ และความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และกำหนดเป้าหมายการจัดกิจกรรม “เข้าถึง” หมายถึง การจัดการความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้โดยการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิด ทักษะชีวิต และการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและชุมชนภายนอก

ให้กับนักเรียนโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม “พัฒนา” หมายถึง แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยความร่วมมือของผู้ให้และผู้รับโดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ และร่วมกันพัฒนาและขยายเครือข่ายเพื่อก้าวไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (นิรุฒ ถึงนาค, 2551); (สุนทร ตันติเวชกุล, 2555); (สมบัติ นพรัก, 2561) การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว เป็นการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาทั้งระบบโรงเรียน ได้แก่ การจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา การจัดระบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การติดตามและประเมินผลในการจัดการศึกษา โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนเพียงหลวง 16 พบว่า ปัญหาด้านนักเรียน มีนักเรียนบางคนไม่กล้าแสดงออกและมีบทบาทการทำงานกลุ่มค่อนข้างน้อย นักเรียนบางกลุ่มไม่ชอบการเรียนรู้ทางทฤษฎีหรือวิชาการ นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้นอกเวลาหรือช่วงวันหยุดได้เนื่องจากต้องช่วยงานผู้ปกครอง นักเรียนไม่สามารถฝึกประสบการณ์จริงโดยการทำงานรับจ้างหรืองานพิเศษได้อย่างเต็มที่เพราะต้องปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน และปัญหาด้านชุมชน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ยังคงต้องการให้บุตรหลานช่วยเหลืองานครอบครัว และไม่ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะชีวิตผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โรงเรียนได้จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว มติในที่ประชุมลงความเห็นร่วมกันว่า การที่จะพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน มุ่งเน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ต้องเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยการจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เหมาะสมกับระดับของนักเรียน และที่เห็นควรให้โรงเรียนพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สู่ทักษะชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ทั้งหมด 8 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ ฐานการเรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่ ฐานการเรียนรู้เพียงหลวง 16 คอฟฟี่ ฐานการเรียนรู้ที่ 3 การทำชาเขียวภูแล่น ฐานการเรียนรู้ที่ 4 การปลูกผักสวนครัว ฐานการเรียนรู้ที่ 5 เพียงหลวง 16 บาร์เบอร์ ฐานการเรียนรู้ที่ 6 การส่งเสริมกลุ่มสหกรณ์ ฐานการเรียนรู้ที่ 7 การส่งเสริมกลุ่มออมทรัพย์ ฐานการเรียนรู้ที่ 8 กลุ่มหัตถกรรมของที่ระลึก (ผ้าปักมัดและใยกล้วย) ซึ่งแต่ละฐานการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนตามองค์ประกอบของทักษะชีวิตครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และให้นักเรียนเกิดความตระหนักใน

การดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (โรงเรียนเพียงหลวง 16, 2563)

จากสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งกลยุทธ์เป็นแผนปฏิบัติการของผู้บริหารที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อมุ่งให้สิ่งที่จะทำประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (Thompson, A. A. et al., 2007) และยังเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการดำเนินการอย่างมีเป้าหมายด้วยการจัดสรรทรัพยากรภายในองค์กรและความสามารถหลักขององค์กรให้สอดคล้องกับโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมขององค์กรด้วย (Coulter, M., 2008) การกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ทำให้ได้แนวทาง วิธีการดำเนินงาน เป้าหมาย และตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
3. เพื่อศึกษาผลการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4
4. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods research) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยใช้วิธีวิจัยและพัฒนา (Research and development) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

วัตถุประสงค์	ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล / กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานฯ	1. องค์ประกอบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตนักเรียน	ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	แบบบันทึกข้อมูลเพื่อสังเคราะห์รวมข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการ	วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล (Content analysis)
	2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตนักเรียน	ประชุมผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ รองผู้อำนวยการ ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และตัวแทนผู้ปกครอง รวมจำนวน 35 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้มาโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง	แบบบันทึกการประชุม	วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล (Content analysis)
	3. แนวทางการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตนักเรียน	สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานต้นแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 10 คน ได้มาโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง	แบบสัมภาษณ์ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา การวัดและประเมินผล และการบริหารการศึกษา มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00	วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล (Content analysis)
	4. แนวทางของประเด็นกลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตนักเรียน	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษา รวมจำนวน 22 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ทั้งหมดได้มาโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง	ประชุมสนทนากลุ่มผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา การวัดและประเมินผล และการบริหารการศึกษา มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00	วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล (Content analysis)
เพื่อพัฒนากลยุทธ์ฯ	1. ยกร่างกลยุทธ์และจัดทำคู่มือการใช้กลยุทธ์ฯ 2. ตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ฯ	ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา เป็นอาจารย์สอนมหาวิทยาลัยมีประสบการณ์	1. สัมมนาเชิงผู้เชี่ยวชาญ 2. แบบตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ 3. แบบตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือกลยุทธ์	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วัตถุประสงค์	ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล / กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
	3. ตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือกลยุทธ์ฯ	ไม่น้อยกว่า 10 ปี และผู้เชี่ยวชาญด้าน การบริหารสถานศึกษา เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาที่กำหนดนโยบายการบริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษารวมไม่น้อยกว่า 10 ปี มีผลงานการบริหารจัดการโรงเรียนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ และวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ	มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยข้อคำถามมีความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00	
เพื่อศึกษาผลการใช้กลยุทธ์ฯ	นำกลยุทธ์ไปใช้จริงในปีการศึกษา 2564 ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ 33 กลวิธี 35 ตัวชี้วัด เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเพียงหลวง 16	ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้แก่ รองผู้อำนวยการ ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 32 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง	แบบประเมินทักษะชีวิตรายชั้นเรียน จำนวน 9 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบรูบริค (Rubric score) ที่มีข้อความอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ ผ่านการพิจารณาผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยข้อคำถามทุกฉบับมีความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 และแต่ละฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน ดังนี้ ฉบับที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.98 ฉบับที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.96 ฉบับที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.98 ฉบับที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.98 ฉบับที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.97 ฉบับที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.96 ฉบับที่ 7 มีค่าเท่ากับ 0.95 ฉบับที่ 8 มีค่าเท่ากับ 0.99 ฉบับที่ 9 มีค่าเท่ากับ 0.87	ค่าร้อยละ
เพื่อประเมินกลยุทธ์ฯ	ประเมินกลยุทธ์ฯ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และ ด้านความยั่งยืน	ผู้มีส่วนร่วมในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ได้แก่ รองผู้อำนวยการ ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา รวมจำนวน 32 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง	แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วัตถุประสงค์	ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล / กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	การวิเคราะห์ ข้อมูล
			ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย และพัฒนา การวัดและ ประเมินผล และการบริหาร การศึกษา โดยข้อคำถามมีค่า เที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้	

ผลการวิจัย

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ซึ่งเสนอผลการวิจัยเป็น 4 ส่วน คือ

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็น ฐานสู่ทักษะชีวิตนักเรียน มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 สร้างความเข้าใจ องค์ประกอบที่ 2 กำหนดแผนงานของศูนย์การเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 จัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน องค์ประกอบที่ 4 ติดตามและการให้ข้อมูลย้อนกลับ องค์ประกอบที่ 5 สร้างเครือข่ายการเรียนรู้และขยายผล และองค์ประกอบที่ 6 ประเมินและสรุปผลสำเร็จที่เกิดขึ้น

1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็น พบว่า มีความต้องการให้โรงเรียนมีศูนย์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง พัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ มีเป้าหมายที่เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลาทั้งในและนอกห้องเรียน ฐานการเรียนรู้ที่นำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 8 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ฐานการเรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่ 2) ฐานการเรียนรู้เพียงหลวง 16 คอฟี่ 3) ฐานการเรียนรู้การทำชาเขียวภูแล่น 4) ฐานการเรียนรู้การปลูกผักสวนครัว 5) ฐานการเรียนรู้เพียงหลวง 16 บาร์เบอร์ 6) ฐานการเรียนรู้การส่งเสริมกลุ่มสหกรณ์ 7) ฐานการเรียนรู้การส่งเสริมกลุ่มออมทรัพย์ 8) ฐานการเรียนรู้กลุ่มหัตถกรรมของที่ระลึก (ผ้าปักม้งและโยกัญชง)

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า แนวทางการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตนักเรียน ต้องใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้องมีลักษณะเป็นฐานการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพนักเรียน นักเรียนเรียนรู้ตามความสนใจครบทุกฐานการเรียนรู้ โดยมีครูแกนนำหรือวิทยากรประจำฐานให้คำแนะนำ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนำไปขยายผลสู่ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย

1.4 ผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโรงเรียนทำให้ได้จุดแข็ง จำนวน 6 ข้อ จุดอ่อน จำนวน 3 ข้อ โอกาส จำนวน 4 ข้อ และอุปสรรค จำนวน 4 ข้อ และนำมากำหนดประเด็นกลยุทธ์ได้ 6 กลยุทธ์

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิต ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ 6 กลยุทธ์ 33 กลวิธี 35 ตัวชี้วัด ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 สร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 กลวิธี 7 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาครูและสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 5 กลวิธี 5 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย 9 กลวิธี 10 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประกอบด้วย 5 กลวิธี 3 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาการติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย 4 กลวิธี 4 ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ที่ 6 สร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้และขยายผล ประกอบด้วย 4 กลวิธี 6 ตัวชี้วัด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือกลยุทธ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิต โดยรวม พบว่า

3.1 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีทักษะชีวิตในระดับดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 34.93 ทักษะชีวิตระดับดี คิดเป็นร้อยละ 59.44 และทักษะชีวิตระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 5.63 เมื่อพิจารณาทักษะชีวิตในระดับคุณภาพดีและดีเยี่ยม มีนักเรียนจำนวนทั้งหมด 355 คน คิดเป็นร้อยละ 94.37 ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเพียงหลวง 16 โดยรวม

ระดับชั้น	จำนวนทั้งหมด	ระดับคุณภาพ							
		ดีเยี่ยม		ดี		พอใช้		ปรับปรุง	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ป.1	89	36	40.45	48	53.93	5	5.62	-	-
ป.2	71	18	25.35	52	73.24	1	1.41	-	-
ป.3	60	20	33.33	34	56.67	6	10.00	-	-
ป.4	50	15	30.00	27	54.00	8	16.00	-	-
ป.5	44	14	31.82	30	68.18	-	-	-	-
ป.6	41	21	51.22	20	48.78	-	-	-	-
รวม/ร้อยละ	355	124	34.93	211	59.44	20	5.63	-	-

3.2 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีทักษะชีวิตในระดับดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 61.02 ทักษะชีวิตระดับดี คิดเป็นร้อยละ 38.98 เมื่อพิจารณาทักษะชีวิตในระดับคุณภาพดีและดีเยี่ยม มีนักเรียนจำนวนทั้งหมด 59 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินทักษะชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเพียงหลวง 16 โดยรวม

ระดับชั้น	จำนวน ทั้งหมด	ระดับคุณภาพ							
		ดีเยี่ยม		ดี		พอใช้		ปรับปรุง	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ม.1	25	10	40.00	15	60.00	-	-	-	-
ม.2	17	15	88.24	2	11.76	-	-	-	-
ม.3	17	11	64.71	6	35.29	-	-	-	-
รวม/ร้อยละ	59	36	61.02	23	38.98	-	-	-	-

4. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิต ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ว่า การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สามารถอภิปรายได้ 4 ประเด็น คือ

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1.1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ องค์ประกอบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็น ฐานสู่ทักษะชีวิตนักเรียน มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 สร้างความเข้าใจ องค์ประกอบที่ 2 กำหนดแผนงานของศูนย์การเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 จัดการเรียนรู้และ พัฒนาผู้เรียน องค์ประกอบที่ 4 ติดตามและการให้ข้อมูลย้อนกลับ องค์ประกอบที่ 5 สร้าง เครือข่ายการเรียนรู้และขยายผล และองค์ประกอบที่ 6 ประเมินและสรุปผลสำเร็จที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ องค์ประกอบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดการบริหารการศึกษาเชิงกลยุทธ์ การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกระบวนการสำหรับนำไปใช้ในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้หลักการที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการ คือ หลักการ การทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” กล่าวคือ ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและ ครูจำเป็นต้องเข้าใจสภาพแวดล้อม บริบทพื้นที่ และความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์ ปัญหา ความต้องการของชุมชน และกำหนดเป้าหมายการจัดกิจกรรม และในการดำเนินงาน

ใด ๆ ต้องจัดการความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติโดยเชื่อมโยงโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม คือ การร่วมกันพัฒนาและขยายเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและก้าวไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (สมบัติ นพรัก, 2561); (นิรุต ถึงนาค, 2551) และกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่าไว้ว่า ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนผ่านการจัดกิจกรรมโดยใช้ฐานการเรียนรู้ ต้องขับเคลื่อนการจัดการศึกษาทั้งระบบโรงเรียน ต้องมีสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง จัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากร จัดระบบการเรียนรู้ทั้งการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ การปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา และการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และการขยายผลและสร้างเครือข่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็น พบว่า ผู้เกี่ยวข้องมีต้องการให้โรงเรียนมีศูนย์การเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้พัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ มีเป้าหมายที่เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลาทั้งในและนอกห้องเรียน ทั้งนี้เพราะความต้องการดังกล่าวเกิดจากนักเรียนมีความแตกต่างกันจึงมีนักเรียนบางส่วนที่ไม่ชอบเรียนวิชาการหรือภาคทฤษฎี และผู้ปกครองต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ จึงได้ลงความเห็นหา ควรสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลาทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และรูปแบบกิจกรรมที่นำมาใช้คือ ฐานการเรียนรู้ จำนวน 8 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ฐานการเรียนรู้การเลี้ยงไก่ไข่ 2) ฐานการเรียนรู้เพียงหลวง 16 คอฟี่ 3) ฐานการเรียนรู้การทำชาเจียว กุหลั่น 4) ฐานการเรียนรู้การปลูกผักสวนครัว 5) ฐานการเรียนรู้เพียงหลวง 16 บาร์เบอร์ 6) ฐานการเรียนรู้การส่งเสริมกลุ่มสหกรณ์ 7) ฐานการเรียนรู้การส่งเสริมกลุ่มออมทรัพย์ 8) ฐานการเรียนรู้กลุ่มหัตถกรรมของที่ระลึก (ผ้าปักม้ง และใยกล้วย) โดยแต่ละฐานการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน การทำงานกลุ่มร่วมกัน การสื่อสาร การวางแผนและการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลัย ทองสิมา ที่ศึกษาพบว่า โรงเรียนจึงมีความต้องการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรให้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมด้านทักษะอาชีพ โดยยุทธศาสตร์ที่นำมาใช้ ได้แก่ 1) การพัฒนาความพร้อมด้านการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ 2) การพัฒนามาตรฐานด้านศักยภาพของผู้เรียน 3) การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะอาชีพ และ 4) ส่งเสริมและพัฒนาให้มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการศึกษา (มาลัย ทองสิมา, 2562)

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า แนวทางการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตนักเรียน ต้องใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้องมีลักษณะเป็นฐานการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพนักเรียน นักเรียนเรียนรู้ตามความสนใจครบทุกฐานการเรียนรู้ โดยมีครูแกนนำหรือวิทยากรประจำฐานให้คำแนะนำ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนำไปขยายผลสู่ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ของสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ ที่กล่าวว่า การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นแหล่งเรียนรู้สาธิตและฝึกปฏิบัติ ด้านการศึกษาและด้านอาชีพ สำหรับนักเรียน ชุมชน และผู้สนใจ ในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การจัดพื้นที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม การจัดระบบการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน การพัฒนาหลักสูตร การจัดการทรัพยากรบุคคล อาคารสถานที่ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และขยายเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ไปยังชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้ในชุมชน รวมทั้งจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาและขยายพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ (สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้, 2558)

1.4 ผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโรงเรียนทำให้ได้จุดแข็ง จำนวน 6 ข้อ จุดอ่อน จำนวน 3 ข้อ โอกาส จำนวน 4 ข้อ และอุปสรรค จำนวน 4 ข้อ และนำมากำหนดประเด็นกลยุทธ์ได้ 6 กลยุทธ์ ทั้งนี้ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อให้ทราบถึงบริบท จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคที่นำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ทักษะการทำงาน และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาที่ต้องกับความต้องการของท้องถิ่นในรูปแบบภาคีเครือข่าย เช่นเดียวกับผลการวิจัยของสุรพงษ์ ลาตวงษ์ และศศิธรดา แพงไทย ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการแหล่งเรียนรู้ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำมากำหนดพัฒนา กลยุทธ์การจัดการแหล่งเรียนรู้ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม พบว่ามีจุดแข็ง 32 ข้อ จุดอ่อน 32 ข้อ โอกาส 15 ข้อ อุปสรรค 14 ข้อ (สุรพงษ์ ลาตวงษ์ และศศิธรดา แพงไทย, 2563)

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ 6 กลยุทธ์ 33 กลวิธี 35 ตัวชี้วัด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือกลยุทธ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 กลวิธี 7 ตัวชี้วัด เป็นกระบวนการที่ให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องได้ปรึกษาหารือ ระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยร่วมกันศึกษาบริบทของชุมชน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็น ประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และวางแผนการดำเนินงาน เตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ชุมชน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ และร่วมกันกำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ที่นำไปใช้ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ซึ่งนิรุฒ ถึงนาค สุเมธ ตันติเวชกุล และสมบัติ นพรัก ที่สรุปว่า การดำเนินงานใด ๆ จำเป็นต้องมีความเข้าใจ คือ การเข้าใจสภาพแวดล้อม บริบทพื้นที่ และความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และกำหนดเป้าหมายการจัดกิจกรรม (นิรุฒ ถึงนาค, 2551); (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2555); (สมบัติ นพรัก, 2561)

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาครูและสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 5 กลวิธี 5 ตัวชี้วัด ซึ่งการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน ปัจจัยด้านบุคลากรและภาคีเครือข่ายเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ภายใต้พันธะสัญญาหรือข้อผูกพันร่วมกัน กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ จัดกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้กับหน่วยงานของรัฐ และชุมชน และส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อการเรียนรู้และสื่อประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับแนวคิดของกระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาสู่สถานศึกษาของ ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประหัตษ์ ที่กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อให้เกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของศูนย์การเรียนรู้ในการดำเนินงานอย่างมีระบบ และเกิดการขับเคลื่อนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน (ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประหัตษ์, 2557)

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย 9 กลวิธี 10 ตัวชี้วัด เป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น จึงต้องจัดเตรียมระบบการเรียนรู้ กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ จัดพื้นที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา จัดทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ สร้างฐานการเรียนรู้ จัดทำหลักสูตรหรือหน่วยการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะชีวิตและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การกำหนดให้มีครูแกนนำหรือวิทยากรประจำฐานการเรียนรู้

การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานักเรียนเพื่อแบ่งหน้าที่นักเรียนประจำฐานการเรียนรู้ การจัดตั้งชุมนุมตามกลุ่มสนใจตามฐานการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนระดมความคิดและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทการใช้ชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ตามความสนใจครบทุกฐานการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูแกนนำหรือวิทยากรประจำฐานการเรียนรู้เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ และส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้จากฐานการเรียนรู้ไปบูรณาการในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประห์ชัย ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมของระบบการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดหลักสูตร/หน่วยการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการร่วมกับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดทำสื่อ แหล่งเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม หลักคำสอนทางศาสนา รวมทั้งจัดกิจกรรมที่โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงให้กับนักเรียน ครอบครัว และชุมชน (ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประห์ชัย, 2557)

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประกอบด้วย 5 กลวิธี 3 ตัวชี้วัด เป็นกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ฐานการเรียนรู้เป็นฐาน โดยการสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเองได้ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนโดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปให้ผู้เรียนและผู้รับบริการ และนำเสนอเป็นรายกลุ่มร่วมกับวิทยากรและครู สอดคล้องกับแนวคิดการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนควรจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน เน้นกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา การปฏิบัติจริง ที่เริ่มจากชีวิตประจำวันและเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน และสังคม และในกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงในสถานศึกษาควรมีทั้งการทำทำโครงการ โครงการ และอื่น ๆ ทั้งการศึกษารายบุคคลและรายกลุ่ม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาการติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย 4 กลวิธี 4 ตัวชี้วัด เป็นกระบวนการที่สำคัญที่นำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด การติดตามและประเมินผลในกระบวนการและกิจกรรมการดำเนินงาน ได้แก่ การนิเทศติดตามการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ การพัฒนาฐานการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนเพื่อการปรับปรุงแก้ไข จึงส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ ที่กล่าวว่า การติดตามและประเมินผล ควรจัดให้มีการติดตามคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ของผู้เรียนทั้งในด้านผลงานและการปฏิบัติกิจกรรม การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน และควรติดตามและประเมินผลเป็นระยะให้สอดคล้องกับแผนที่วางไว้ และควรใช้ประโยชน์จากการมีการศึกษาสูงและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยให้แสดงความคิดเห็นถึงสิ่งที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม (สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้, 2558)

กลยุทธ์ที่ 6 สร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้และขยายผล ประกอบด้วย 4 กลวิธี และ 6 ตัวชี้วัด ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและชุมชนท้องถิ่นในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับรวมทั้งมีวิธีการที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการโรงเรียนบนพื้นที่สูง ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชนเผ่าและอยู่ใกล้ชิดกับชุมชน โรงเรียนจึงต้องสร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ ได้แก่ ภาคีเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากร หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนหรือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่างได้ และขยายผลการเรียนรู้ไปสู่ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย สรุปผลสำเร็จที่เกิดขึ้น ได้แก่ ผลสำเร็จผู้บริหาร ครูและบุคลากร นักเรียน ชุมชน และรายงานผลการดำเนินงานสู่สาธารณชน สอดคล้องกับแนวคิดของ UNESCO ที่กล่าวว่า การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ ต้องบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการทำงานแบบเครือข่ายโดยได้รับความร่วมมือที่หลากหลาย ทั้งองค์กรรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร และการสร้างเครือข่าย ต้องทำทั้งแนวนราบ คือ ระดับท้องถิ่น และแนวตั้ง คือ ระดับประเทศ (UNESCO, 2008)

3. ผลการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิต โดยรวม พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีทักษะชีวิตอยู่ในระดับคุณดีและดีมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนเพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันนั้น จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนให้สามารถนำทักษะชีวิตไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้ฐานการเรียนรู้เป็นฐาน ผ่านกระบวนการกลุ่ม ได้ร่วมคิด อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนความรู้สึกนึกคิด การจัดการอารมณ์และความเครียดที่เกิดขึ้น การแสดงออกด้านต่าง ๆ ทั้งการสื่อสาร การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การไตร่ตรองทำความเข้าใจและตรวจสอบตนเองทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม จึงเป็นการพัฒนาความสามารถจากภายในตัวของตัวผู้เรียน เพื่อให้มีความเข้มแข็งในการจัดการกับปัญหาที่อาจเผชิญในอนาคต และเป็นความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Stella พบว่า การพัฒนาทักษะชีวิตผ่านการทำการเกษตร

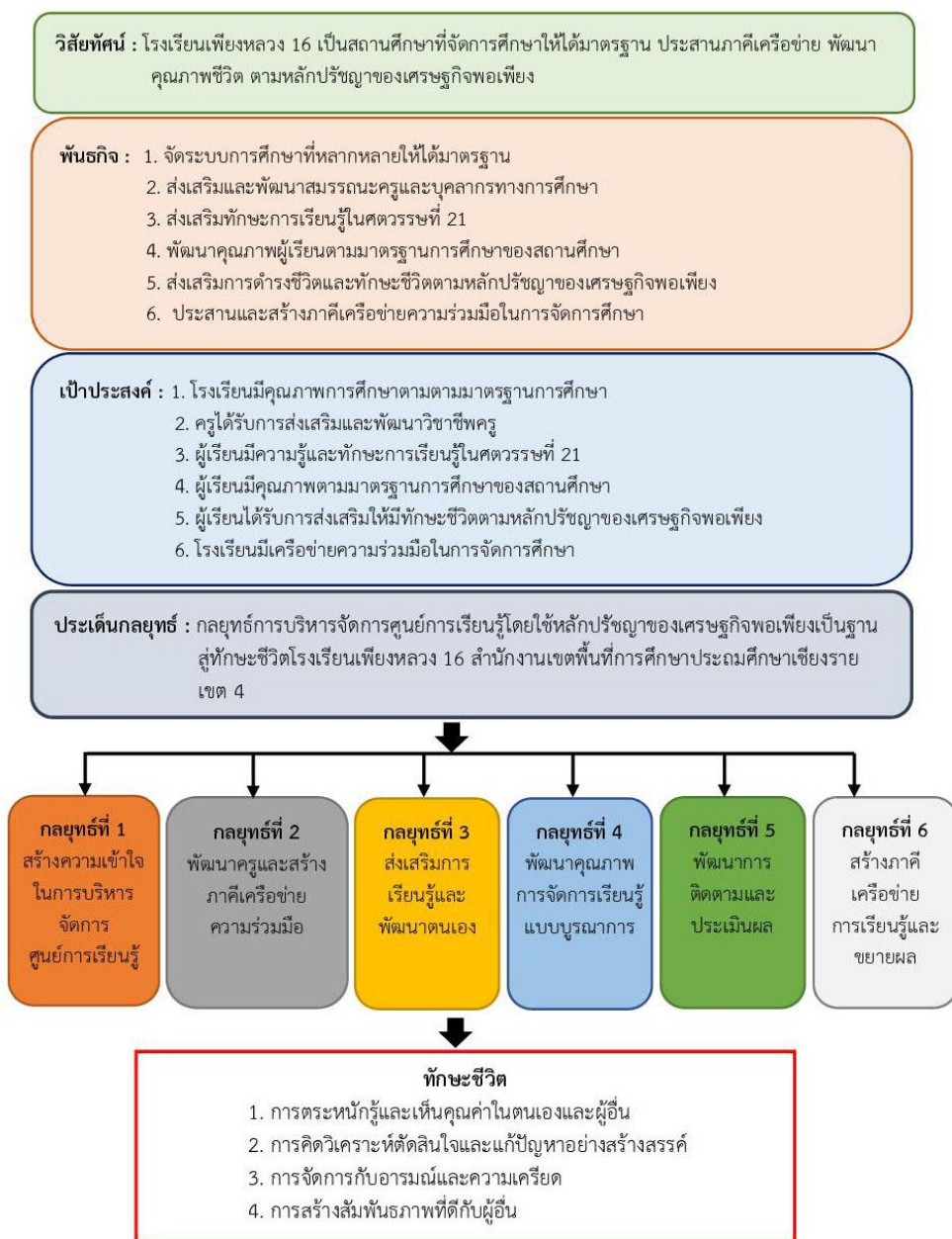

ในโรงเรียน นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างเต็มใจสามารถถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้ในโรงเรียน ไปยังการทำการเกษตรในบ้านของนักเรียน ได้ความรู้และทักษะชีวิตจากการปฏิบัติ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม และได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์จากผลผลิตที่ได้ ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชนควรเปิดรับและมีส่วนร่วมในหลักสูตรเกษตรกรรมในฐานะที่เป็นห้องปฏิบัติการเรียนรู้และฝึกทักษะชีวิตนักเรียน (Stella, A., 2013)

4. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิต ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการพัฒนากลยุทธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ทำให้ได้กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการของโรงเรียน รวมทั้ง การตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญจึงทำให้กลยุทธ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม หลังจากการนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติจริงตลอดระยะเวลา 1 ปีการศึกษา ทำให้นักเรียนมี ทักษะชีวิตผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ กลยุทธ์ดังกล่าวจึงมีความเหมาะสม ความเป็นไป ได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วินัย หริมเทศ ที่ศึกษาพบว่า ผลการประเมิน กลยุทธ์การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (วินัย หริมเทศ, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ทำให้ได้ องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน สู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานสู่ทักษะชีวิตโรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทำให้ได้กลยุทธ์ 6 กลยุทธ์ 33 กลวิธี 35 ตัวชี้วัดซึ่งนำไปใช้พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ได้แก่ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า โดยรวมนักเรียนมีทักษะชีวิตในระดับคุณภาพดีและดีเยี่ยม ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้มีดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรวัดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) ในการจัดการศึกษาและการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมการพัฒนาครูและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ภายใต้พันธสัญญาหรือข้อผูกพันร่วมกัน 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ฐานการเรียนรู้เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ควรมีครูแกนนำหรือนักเรียนแกนนำประจำศูนย์ทำหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ 4) ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการนำเสนอผลงานร่วมกับวิทยากรและครู 5) โรงเรียนควรมีการนิเทศติดตามการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 6) โรงเรียนควรขยายผลการเรียนรู้และผลการพัฒนาฐานการเรียนรู้ไปสู่ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับหัวข้อวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาการพื้นที่การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นสู่การเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนโรงเรียนเพียงหลวง 16

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนกระทรวงศึกษาธิการ.
- นิรุฒ ถึงนาค. (2551). ครู พลังสำคัญในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(1), 20-24.
- มาลัย ทองสิมา. (2562). การพัฒนายุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมด้านทักษะอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครปฐม เพื่อบรรจุรับสังคมไทย 4.0. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, 6(2), 19-48.

- โรงเรียนเพียงหลวง 16. (2563). รายงานการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเพียงหลวง 16. เชียงราย: โรงเรียนเพียงหลวง 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4.
- วินัย หริมเทศ. (2563). กลยุทธ์การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. มนุษยสังคมสาร (มสส.), 19(1), 117-136.
- ศาลินา บุญแก้ว และนันทกาญจน์ ชินประห์ชัย. (2557). การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- สมบัติ นพรัก. (2561). ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาศาสตร์การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการ การเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย และมูลนิธิไรท์ ทูเพลย์. (2560). ทักษะชีวิต รหัสศักราชที่ 21: การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิตแห่งศักราชที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้. (2558). รายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนใน โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2555). 15 ปี จากวิกฤตเศรษฐกิจ : เศรษฐกิจพอเพียงกับความยั่งยืนของ สังคมไทย ใน พื้นฐานความคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากงานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิชัยพัฒนา.
- สุรพงษ์ ลาตวงษ์ และศศิธรดา แพงไทย. (2563). กลยุทธ์การจัดการแหล่งเรียนรู้ของศูนย์ วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาส ราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(1), 98-110.
- Coulter, M. (2008). Strategic Management in Action. (4th ed.). New Jersey: Pearson Education.

- NCREL/Metiri Group. (2003). 21st Century Skills: Literacy in the Digital Age. Retrieved Jun 9, 1964, from <http://www.ncrel.org/engauge/skills/skills/>
- Stella, A. (2013). Potential of school gardening as a laboratory for developing life skills in agriculture in primary schools: A case study of Soroti and Kamuli Districts, Uganda. Retrieved jun 9, 1964, from <https://www.ruforum.org/documents/potential-school-gardening-laboratory-developing-life-skills-agriculture-case-universal>
- Thompson, A. A. et al. (2007). Crafting & Executing Strategy: The Quest for Competitive Advantage: Concepts and Cases. (15th ed.). New York: The McGraw-Hill Companies, Inc.
- UNESCO. (2008). Community Learning Centres: Country Report From Asia. Bangkok: UNESCO Bangkok.